

پسته ایران

از مهندس فرشی

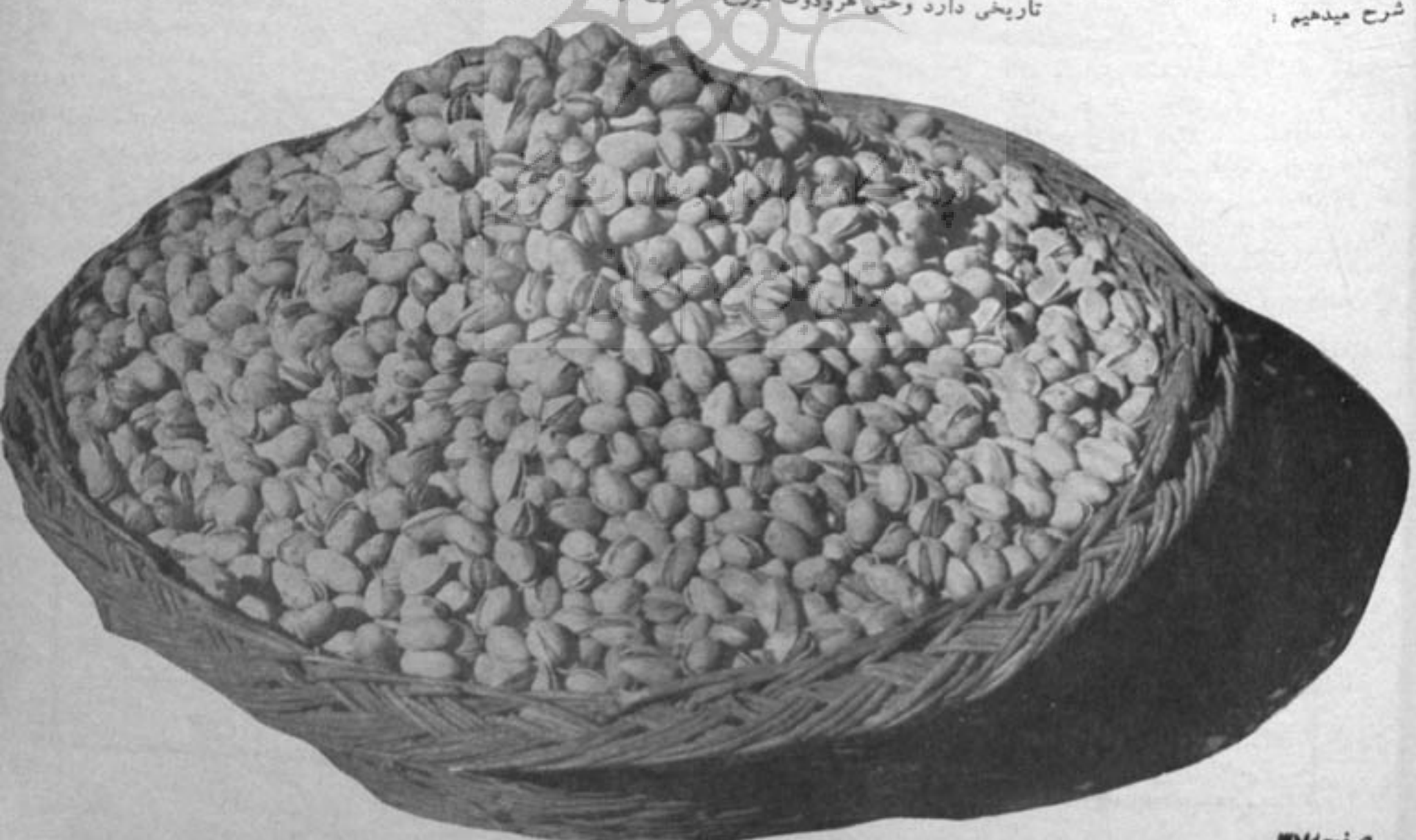
پسته و بادام و گردو و فندق از خشکبارهای بسیار مهم و پر ارزش ایران بشمار می آیند و چون احتیاج به خشک کردن ندارند تهیه خشکبار آنها برخلاف تهیه خشکبار میوه های تر از قبیل انگور و زردآلو و شفتالو و انجیر و امثال آن مستلزم وقت و هزینه انجام عملیات تیز آب و دادن بخار گوگرد و خشک کردن و تعریق و غیره نیست و فقط دو عامل اساسی مهم در تهیه خشکبار پسته و بادام و گردو و فندق و تسهیل صادرات آنها مؤثر است که عبارتست از: اول مرغوبیت جنسی نوع کالا (مواد اولیه) از نظر خواص کشاورزی و دوم بهره برداری صحیح آنها و دقت کامل و مخصوص در تمیز کردن و جور کردن و ضد عفونی و بار بندی آنها جهت صادرات و فروش در بازارهای خارجه. و ما خصوصیات و اهمیت اقتصادی پسته را بطور اختصار شرح میدهیم :

خصوصیات درخت پسته

پسته درخت مناطق معتدله مایل به گرم میباشد و مختص نواحی خشک است و در خاکهای حاصلخیزی که دارای کمی املاح و مواد قلیائی مخصوص میباشد خوب رشد مینماید عبارت دیگر خاکهای آسیدی و مناطق رطوبی زیاد برای تولید پسته مناسب نمی باشد - پسته درختی است دو پایه یعنی درختان ماده فقط گل ماده و درختان نر فقط گل نر میدهند بطوریکه درخت ماده پسته بدون وجود درخت نر بارور نمی شود و این یکی از مهمترین و حساسترین نکات اساسی در پرورش درخت پسته میباشد که باید قبل از هر چیز در مورد کشت و احداث باغات پسته در نظر گرفته شود و بسیار باعث تعجب است با اینکه پسته یکی از محصولات بسیار قدیمی ایران است و سوابق تاریخی دارد و حتی هرودوت مورخ

قدیمی و نامی یونانی در سفرنامه معروف خود شرحی راجع به وجود درخت پسته در ایران نوشته و مخصوصاً با اظهار تعجب متذکر شده است « ایرانیان معتقدند که این درخت مفید و پر ارزش تر و ساده دارد » مع هذا باغداران پسته ایران فعلی ما این نکته مهم و اساسی را در مورد تولید و پرورش پسته های خود فراموش کرده بودند و در احداث باغات پسته به تعداد کافی و تناسب صحیح پسته نر نمی کاشتند در صورتیکه در ردیفهای درخت پسته در باغ بایستی لا اقل برای هر ده درخت پسته ماده یک درخت نر غرس گردد تا کرده کلتهای درخت نر به سبب بتواند با کمک باد در بهار به کلتهای پسته ماده رسیده و با عمل تلقیح بطور طبیعی آنها را بارور نماید و الا محصول پسته بکلی یوچ و بی مغز خواهد بود و برای اطلاع خوانندگان محترم شرح این مطلب نیز بسیار واجب و

بجا است که در حدود ۱۵ الی ۲۰ سال قبل عدد زیادی از مالکین و باغداران پسته اکثر مناطق مهم پسته خیز ایران در مورد یوچ شدن پسته های باغات خود شکایاتی بوزارت کشاورزی نموده و اظهار میداشتند که در اثر خسارات بی دریی یکتوع آفت مرموز محصول پسته آنها همه ساله از بین میرود و سالها است که قسمت مهمی از محصول پسته یوچ و توخالی میگردد و در اثر سروصدای مالکین و صاحبان باغات پسته شاکیان بالاخره مأمورین دفع آفات نباتی وزارت کشاورزی با اعتبار کافی و اکیبهای فنی مجهز و سمپاشهای کامل و سموم مختلف و کار شناسان متعدد بنواحی عمده پسته خیز کشور مخصوصاً کرمان و قزوین و نواحی یزد اعزام گردیدند و درختان پسته غالب باغات با کمک و راهنمایی های مالکین و صاحبان باغات

پسته سمپاشی شد و این عمل برای چند سال تکرار گردید ولی در فصل بهره برداری باز مشاهده میشد که قسمت مهمی از پسته‌ها بی مغز و توخالی است و شك و تردید و كمراه شدن آنها هم این بود صرف نظر از بی اطلاع اند موضوع عدم تلقیح صحیح درختان پسته که کسی اصلاً در فکر چنین موضوع مهم و حساس و بررسی آن نبود در غالب باغات پسته مناطق مورد مبارزه بعضی از آفات حشراتی از قبیل شته و انواع مختلف حشرات از خانواده تریپس و امثال آنها وجود داشت که همه تصور میکردند در اثر حمله و صدمه این حشرات درختان پسته ضعیف شده و یاد در اثر خسارت حشرات مزبور مستقیماً به کلپهای درختان پسته پسته‌های مغزو پوچ میشوند در صورتیکه موضوع چنین نبود علت اصلی و اساسی کمی و یا فقدان درختان پسته نرد در باغات پسته بود و تلقیح صحیح و کامل درختان پسته ماده فراهم نمی‌شد و بسیار تعجب آور است موضوعی را که مافسرانها آنرا میدانستیم و عمل میکردیم سالها طول کشید که بدنبال آن رفته و بالاخره پس از ۱۲ سال تلاش و مبارزه با آفت موهوم و مرموز مغز خوار پسته بالاخره باین نکته اساسی پی برده شد که علت عمده پوچ شدن پسته‌ها عدم تلقیح کلپهای درختان ماده پسته بوده است. در سال ۱۳۲۶ یکی از کارشناسان روسی بنام کریوخین که در آن زمان از طرف دولت شوروی در وزارت کشاورزی ایران مأمور خدمت بود با اتفاق عده‌ای از کارشناسان ایرانی به قزوین و کرمان رفته و طرز تلقیح

مصنوعی درختان پسته را مخصوصاً در باغاتیکه فاقد درخت پسته نر بود بوسیله جمع آوری کرده از کلپهای درخت نر و پاشیدن آنها بوسیله آب به کلپهای درختان پسته ماده بکشاورزان و باغداران پسته یاد دادند و در اثر این اقدامات اساسی و حیاتی وزارت کشاورزی و توجه کشاورزان پسته کار باین موضوع مهم و اساسی میزان محصول پسته ایران بتدریج بالا رفت و حجم تولید نیز همه ساله روبه ترقی گذارد.

اهمیت محصول پسته ایران

ترتیب اهمیت عبارتند از استان کرمان و یزد و اردکان و قزوین و کاشان و دامغان و سمنان و بعضی از نواحی استانهای فارس و خراسان و طبق آماری که بطور تقریب بوسیله اداره کل آمار وزارت کشاورزی جمع آوری شده ایران در حدود ۱۶۲۰۰۰۰ درخت پسته اهلی و در حدود ۱۴ میلیون درخت پسته وحشی در جنگلهای کرمان و فارس و خراسان دارد که اگر پسته‌های وحشی را تحت برنامه و اصول صحیح پیوند زده و محصول آنها را که یکفروع پسته خلی ریز و نامرغوب معروف به چار تلا نقوش است مرغوب و قابل بهره برداری و صادرات بنمایند میزان محصول پسته ایران تا ۵ برابر فعلی بالا میرود که این خود بخود یک رقم بسیار قابل توجهی است. گرچه این امر چندین سال است با وضع ناقص و ضعیف و نامرتبی در کرمان شروع شده است و

عامل این برنامه هم یکی از اشخاص بسیار بصیر و مطلع در امر تولید پسته میباشد ولی بعقیده نویسنده اینگونه پروژه‌ها باید از جنبه‌های خصوصی و استفاده‌های آنی خارج شود و تحت پروژه‌های چند ساله فنی و برنامه‌های صحیح و مشخص و با سرمایه و اعتبار کافی و کزاف تحت سرپرستی یک مؤسسه صلاحیتداری انجام گیرد تا از اجرای چنین پروژه‌ها زودتر و بهتر نتیجه گرفته شود و اشخاص فعال و مالکین مطلع و علاقه‌مند نیز در اجرای چنین پروژه‌ها شرکت و فعالیت بنمایند و در غیر این صورت و عدم توجه و کمک مستقیم دولت درختان پسته جنگلی فعلی نیز که آنرا بنه و یاد درخت سفز میگویند و ثروت گرانبهایی برای کشور ما میباشد در اثر بریدن جهت پیوند زنی از بین رفته و روبه انهدام خواهد رفت ما توجه اولیای امور دولت و مخصوصاً وزارت کشاورزی را باین امر مهم جلب مینمایم.

میزان متوسط محصول پسته سالیانه ایران طبق بررسیهایی که بعمل آمده در حدود ۴۶۵۵ تن تخمین زده می‌شود. بعقیده نویسنده این رقم به میزان حداقل تخمین زده شده است. درخت پسته کم و بیش در آذربایجان و سایر نقاط مشابه ایران نیز وجود دارد و مختص به چند منطقه پسته خیز کشور نمی‌باشد و مخصوصاً اینکه معدل صادرات پنجساله اخیر پسته کشور (پسته با پوست) در حدود ۲۵۴۰۰ تن در سال میباشد یعنی بیش از نصف محصول کشور بخارج صادر میگردد و با در نظر گرفتن مصرف محلی

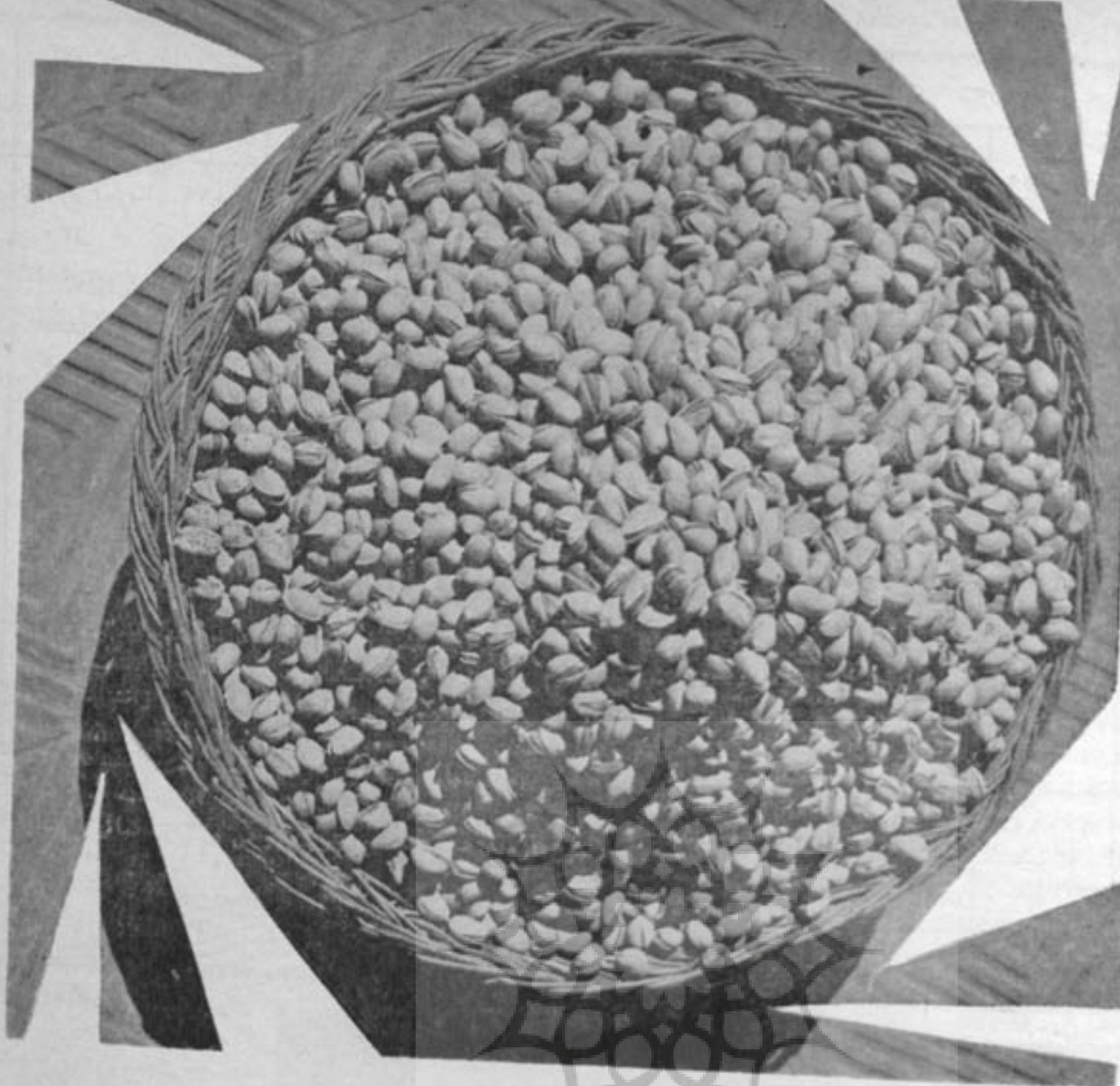
پسته در کشور که بعقیده نویسنده مقدار آن قابل توجه است محصول پسته سالیانه کشور کمتر از ۵۰۰۰ تن در سال نمی‌باشد و این رقم نزدیک به یقین است و تعداد درخت اهلی پسته در کشور نیز با در نظر گرفتن درختان کوچک و جوان از ۲۰۰۰۰۰۰ درخت تجاوز می‌نماید.

پسته ایران نوعاً بسیار مرغوب و قابل صدور است و از نظر ظاهر به دو نوع عمده تقسیم میگردد - اول پسته فندقی که شکل آن مایل به گردی است و معمولاً پرمغز و پوست خارجی آن نسبتاً نازک است - دوم پسته بادامی که شکل آن نسبتاً دراز و کشیده و به بادام کوچک شباهت دارد و پوست خارجی آن فندری کلفتتر از پسته فندقی است و البته هر یک از این دو نوع عمده پسته که ذکر گردید ارقام و انواع مختلفی دارند که به اسامی محلی معروفند و از ذکر جزئیات مشخصات آنها خودداری میشود و بطور کلی ۵۰ الی ۵۶ درصد پسته (پسته به نوع) مغز و بقیه پوست خارجی آنرا تشکیل میدهد.

خندان بودن پسته چندان ارتباطی بانوع و خواص ذاتی پسته ندارد و بلکه بیشتر به آب و هوای فصل و منطقه بستگی دارد معمولاً چنانچه فصل تابستان زیاد گرم بگذرد پسته‌ها بیشتر خندان میگردند و اگر نسبتاً خنک و بارانی باشد پسته‌ها بیشتر دهن پسته بعمل می‌آیند و البته پسته‌های دهن پسته را نیز میتوان پس از

(جدول شماره ۱) تعداد تخمینی درخت پسته اهلی و مقدار تقریبی محصول سالیانه پسته خیز ایران را نشان میدهد :

نام منطقه	تعداد درخت پسته اهلی	محصول تقریبی پسته سالیانه
۱ استان کرمان	۱۰۰۰۰۰۰	۳۰۰۰ تن
۲ اصفهان و یزد و اردکان	۳۰۰۰۰۰	۸۰۰
۳ قزوین و کاشان و دامغان	۲۳۰۰۰۰	۶۷۲
۴ استان فارس	۸۰۰۰۰	۱۶۰
۵ استان خراسان	۱۰۰۰۰	۲۳
جمع	۱۶۲۰۰۰۰	۴۶۵۵ تن

روشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

اهمیت صادرات پسته ایران

مقدار صحیح محصول و صادرات سالیانه پسته در دنیا درست نیست و چنین بنظر میرسد که بعضی از کشورهای مولد و صادر کننده پسته برای حفظ تجارت خود از رقابت های بازرگانی احتمالی سایر کشورهای مشابه آمار مرتب و صحیحی راجع به میزان محصول و صادرات پسته خود به مراجع رسمی بین المللی نمی فرستند ولی ما همینقدر میدانیم که میزان متوسط محصول پسته سالیانه کشور همسایه ما ترکیه در حدود ۷۰۰۰ تن است که این

مقدار در حدود چهل درصد بیش از محصول پسته سالیانه ایران که نزدیک به ۳۰۰ تن است میباشد و یکی از عوامل مهم و مؤثری که باعث رکود صادرات پسته ایران میگردد رقابت بازرگانی شدید کشور ترکیه میباشد زیرا کشور مزبور محصول پسته خود را زودتر از ایران به بازارهای خارجه عرضه داشته و به بهای ارزانتری بفروش میرساند و در اثر این امر غالباً پسته ایران در بازارهای خارجه دچار شکست و بحران میگردد که بعقیده نویسنده بایستی فکر اساسی و اقدامات مؤثری از طرف

برداشت محصول با وسایل سبلی خندان نمود و همیشه باید در نظر گرفت که خندان بودن پسته از ضروریترین خواص مرغوبیت پسته بشمار می آید مخصوصاً در مورد پسته هاییکه با پوست صادر میگردد این موضوع در میزان بهای پسته در خارجه و استاندارد بین المللی آن تأثیر بسزائی دارد و صادر کننده کان پسته باید در رعایت این نکته مهم نهایت دقت و مراقبت را بکار ببرند والا پسته های صادراتی آنها به نازلترین قیمت بفروش خواهد رسید .

دولت ایران در این مورد بعمل آید و شکی نیست که حل این مشکل بازرگانی منوط با اقدامات و تدابیر اقتصادی وزارت بازرگانی و راهنمایی های مفید اطاق بازرگانی است تا شاید بتوان بامنظور داشتن بعضی از کمک های اقتصادی و تسهیلات بازرگانی و با مذاکرات لازم از طریق روابط دوستانه سیاسی این مانع را از پیش برداشت تا بیش از این وسایل رکود صادرات پسته ایران فراهم نگردد .

(جدول شماره ۲) میزان صادرات پسته پنجمال اخیر ایران را بکشورهای مختلف جهان با ترتیب اهمیت نشان میدهد :

ردیف	نام کشورهای وارد کننده	سال ۱۳۳۳		سال ۱۳۳۴		سال ۱۳۳۵		سال ۱۳۳۶		سال ۱۳۳۷	
		وزن به تن	ارزش به هزار ریال	وزن به تن	ارزش به هزار ریال	وزن به تن	ارزش به هزار ریال	وزن به تن	ارزش به هزار ریال	وزن به تن	ارزش به هزار ریال
۱	اتازونی آمریکا	۲۸۶۱	۲۱۶۶۳۱	۹۸۴	۶۱۷۲۱	۱۴۲۶	۱۱۰۱۳۸	۱۷۸۱	۱۴۱۲۱۲	۲۱۴۸	۱۳۱۹۱۹
۲	عراق	۸۵	۶۵۰۰	۵۸	۳۸۰۱	۱۰۰	۱۱۸۰۰	۱۷۱	۱۱۶۴۹	۱۷۸	۱۱۰۲۲
۳	لبنان	۴۴	۳۴۳۶	۳۵	۲۳۲۲	۶۷	۵۸۰۶	۲۰۱	۱۵۵۳۸	۱۱۹	۷۹۱۹
۴	هندوستان	۱۲۰	۱۱۷۶۰	۵۲	۴۶۹۲	۶۸	۶۸۸۷	۵۶	۴۵۱۷	۶۳	۴۲۹۱
۵	کویت	۸۲	۶۵۱۲	۸۲	۳۲۷۲	۶۸	۵۵۵۵	۶۹	۴۶۲۴	۴۶	۳۱۶۶
۶	هلند	۵۸	۳۵۶۵	۲۵۵	۱۵۴۴۲	—	—	—	—	۲۰	۱۵۳۲
۷	فرانسه	۴۵	۴۴۲۳	۱۹	۲۰۰	۳۷	۲۸۲۲	۳۴	۲۶۸۸	۳۷	۲۳۳۸
۸	عمان	۲۷	۲۰۲۶	۹	۵۷۶	۴۴	۳۹۰۸	۵۶	۴۰۴۲	۵۵	۲۶۵۲
۹	پاکستان	۴۷	۳۶۰۹	۱۸	۱۶۴۸	۲۷	۲۵۰۰	۴۹	۳۶۵۹	۸	۵۳۰
۱۰	سوریه	۴۴	۳۴۶۵	۳۵	۲۳۷۷	۵	۳۷۱	۳۴	۲۳۰۸	۴۵	۳۲۵۵
۱۱	آلمان	۵۸	۳۳۱۴	۲۷	۱۹۵۷	۱۲	۲۴۶	۱۵	۸۳۲	۲۶	۸۸۲
۱۲	انگلستان	۴۶	۳۵۴۸	—	۱	۵	۳۶۷	۷	۳۳۶	۴	۳۷۲
۱۳	سایر کشورها	۲۹	۲۲۶۱	۳۱	۲۳۴۳	۲۲	۲۱۵۱	۶	۳۰۱	۴۴	۲۵۳۸
جمع پسته بایوست		۳۴۳۵	۲۶۱۳۹۴	۱۵۵۷	۹۵۷۵۷	۱۹۲۲	۱۵۲۳۷۹	۲۴۴۹	۱۸۸۹۴۷	۲۶۴۲	۱۶۳۶۸۲
جمع مغز پسته		۱۱۱	۹۶۵۶	۴۸	۵۶۰۰	۴	۱۸۲	۳۰	۲۷۵۹	۱۵۱	۸۷۳۴
جمع کل		۳۵۴۶	۲۷۱۰۰۰	۱۶۰۵	۱۰۱۳۵۷	۱۹۲۶	۱۵۲۵۶۱	۲۴۷۹	۱۹۱۷۰۶	۲۷۹۳	۱۷۲۴۱۶

از آمار صادرات پسته ایران بکشورهای خارجه (جدول شماره ۲) چنین استنباط میشود معدل صادرات سالیانه پسته پنجمال اخیر ایران از نظر مقدار (پسته با پوست) در حدود ۲۵۴۰ تن (بیش از نصف محصول پسته سالیانه کشور) و معدل بهای سالیانه آن در حدود ۱۷۷۸۱۸۰۰۰ ریال (۲۳۳۰۹۶۰ دلار) میباشد که این رقم برای یکی از خشکبارهای ایران بسیار قابل توجه و اهمیت است و ما امیدواریم در آتی به توفیق بیشتری در ترقی محصول و صادرات پسته ایران فسیب کشور گردد و خوشبختانه آتیه توسعه و ترقی تولید این محصول مفید و پر ارزش در کشور نیز بسیار روشن و امیدبخش است زیرا در حدود هشتاد درصد صادرات پسته ایران بآمریکا و کشورهای اروپائی و بقیه به ترتیب اهمیت به هندوستان و کشورهای عربی و پاکستان صادر میگردد و کشورهای متحده آمریکا بتهنائی در حدود ۷۴۴۲ درصد از کل صادرات پسته سالیانه ایران را بکشور خود وارد مینماید و این باعث نهایت امیدواری است.

